

תוכן העניינים:

מבוא

פרק 1: שוק העבודה ומוגבלות

פרק 1.1: מהי מוגבלות

פרק 1.2: שוק העבודה בישראל כיום

פרק 1.3: שילוב בעלי מוגבלויות בשוק העבודה

פרק 2: השפעה על רמת החיים של בעלי מוגבלויות ומעסיקים

פרק 2.1: השפעה על רמת חייהם של המעסיקים

פרק 2.2: השפעה על רמת חייהם של בעלי מוגבלויות מועסקים

דיון ומסקנות

מבוא

עבודה היא דבר חשוב לאנשים מסיבות רבות ומגוונות. עבודה וקריירה מאפשרות לאדם עצמאות כלכלית, ומקנה לו תחושת ערך וכבוד עצמי. לעיתים קרובות, אנשים מגדירים את עצמם דרך המקצוע שלהם, וזוכים אף להכרה וכבוד מצד החברה בתרומה שלהם אליה.

דברים אלו נוגעים גם לאנשים בעלי מוגבלויות בדיוק כמו לכלל האוכלוסייה. שילוב של אנשים בעלי מוגבלות מסוימת בשוק העבודה מוסיפה למקום העבודה, למעסיקים ולאנשים העובדים בו ערך חברתי וייתכן וגם מוחות מבריקים, כוח עבודה מהיר ותפוקה גדולה, בדומה לעובדים מכלל האוכלוסייה.

למרות כל זאת, אוכלוסיית האנשים בעלי המוגבלויות בישראל מאופיינת בשיעורי תעסוקה נמוכים במיוחד, במיוחד בקרב אלו המקבלים קצבת נכות, הנובעים ככל הנראה מעמדות שליליות ושלל דעות קדומות של המעסיקים השונים בארץ. ניתן להסיק מכך כי קיימים חסמים רבים בכל הנוגע לשילוב בעלי מוגבלויות בשוק העבודה, ובניהם גם אפליה מצד המעסיקים.

בעבודה זו אחקור את הסיבות בגללן אנשים בעלי מוגבלויות אינם משולבים באופן שווה בשוק העבודה הישראלי, וכיצד אם בכלל נפגעת איכות חייהם כתוצאה מכך. בנוסף, אבדוק האם השילוב הנוכחי המועט במיוחד של בעלי מוגבלויות בשוק העבודה פוגע באיכות וברמת חייהם של המעסיקים השונים בארץ, והאם שילוב שכזה יכול להעלות אותה.

בפרק הראשון אבדוק את מצבו הכללי של שוק העבודה בארץ, האם קיים שילוב בעלי מוגבלויות בעבודות השונות המוצעות בו, ואם כן באיזה אופן, ובאיזו כמות. בנוסף, אבדוק מהי ההגדרה למוגבלות ומתי אדם נחשב לבעל מוגבלות או עם אחוזי נכות לפי החוק בישראל.

בפרק השני אחקור את נושא השפעת שילוב שכזה בשוק העבודה על המעסיקים, והמועסקים- הן כלל המועסקים והן בעלי מוגבלות כלשהי, תוך תשומת לב לתפוקה הכללית, להכנסות ולערך החברתי שמקבלות החברות והמעסיקים השונים באמצעות שילוב שכזה.

פרק 1: שוק העבודה ומוגבלות

1.1 מהי מוגבלות:

על-פי מחקרם של אופיר פינטו ואחרים, קשה להגדיר מיהו אדם בעל מוגבלות, ואין לכך קביעה חד-משמעית. יחד עם זאת, ניתן לזהות אנשים עם מוגבלות על סמך הערכה סובייקטיבית מתוך סקרים שונים, ועל בסיס מידע אובייקטיבי של נתונים רפואיים ומנהליים (פינטו ואחרים, 2018).

ניתן לראות כי בין השנים 2012-2016 מספר האנשים בעלי אחוזי נכות מנהליים בישראל נע בין 436,000 ל-470,000 אנשים, שהיוו כ-9.4% מן האוכלוסייה בגיל העבודה, זאת על-פי נתוני המוסד לביטוח לאומי לשנת 2018 (פינטו ואחרים, 2018).

כיום, נכון לשנת 2020, גדל מספרם פי יותר מ-3, ובהתאם לגודל האוכלוסייה הכללית כיום הם מהווים כ-17% מכלל האוכלוסייה, ו-21% מכלל האוכלוסייה הבוגרת (בני 20 ומעלה), שהיא כוח העבודה העיקרי (ברלב ואחרים, 2020).

אוכלוסיות היעד העיקריות המוגדרות כבעלות מוגבלות כלשהי הן אנשים בעלי מוגבלות שכלית התפתחותית, אנשים על הספקטרום האוטיסטי, אנשים עם נכויות פיזיות, אנשים בעלי עיוורון או לקות ראייה כלשהי, בעלי חרשות או לקות שמיעה, מחלות ניווניות, ואנשים עם לקויות למידה והנמכה קוגניטיבית (משרד הרווחה והביטחון החברתי, 2020).

ב-300 השנים האחרונות חל שיפור ניכר ביחס החברה לאנשים עם מוגבלויות, וחוקים שונים הנוגעים לשוויון זכויות חוקקו במהלך השנים ברחבי העולם, החל מהמאה ה-18. ישנם 3 גורמים עיקריים שהובילו לשינוי ביחס כלפי אנשים בעלי מוגבלויות: השינוי הראשון התרחש בעקבות המהפכה התעשייתית לקראת סוף המאה ה-18, כאשר קודמו בין היתר זכויות הפרט ורעיונות שונים של סולידריות כלפי אוכלוסיות מוחלשות בחברה.

השינוי המשמעותי השני התרחש כאשר הבינו כי לאנשים בעלי מוגבלויות יכולת עבודה טובה על אף מוגבלותם, וכי תרומתם לחברה ולכלכלה יכולה להיות משמעותית, והשינוי האחרון התרחש כאשר נמדד גידול באוכלוסיית האנשים בעלי המוגבלויות בחברה נוכח התפתחות הרפואה, השיפור באיכות הטיפול הרפואי והירידה בשיעורי התמותה ערב רפואה מתקדמת (פינטו ואחרים, 2018; Duggan, 2006).

מחקרים שונים שבחנו את ההבדלים בין ההגדרות השונות ל-'בעל מוגבלות', מצאו כי ישנם פערים בהגדרות השונות בעולם, והם נעים בין 10% ל-25%, כשבסופו של דבר עקב פערים אלו רק אנשים בעלי מוגבלות חמורה הניתנת להגדרה זוהו ככאלה (פינטו ואחרים, 2018; Tossebro & Molden, 2010).